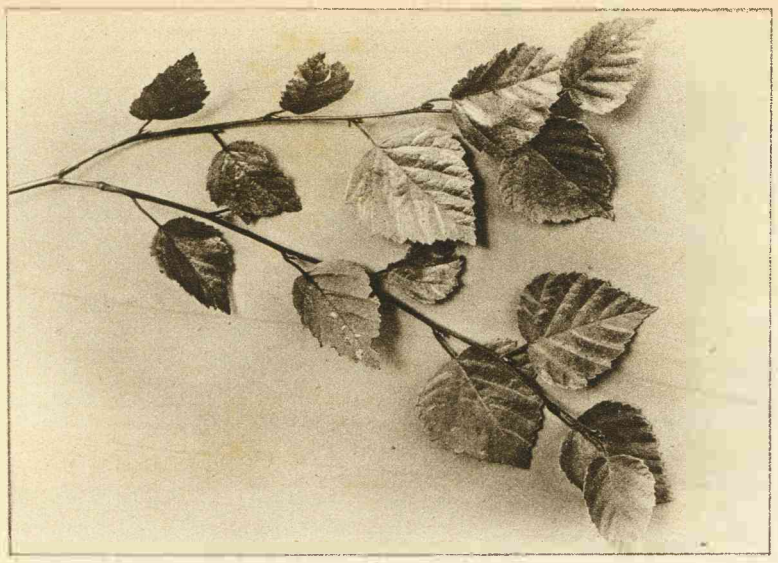
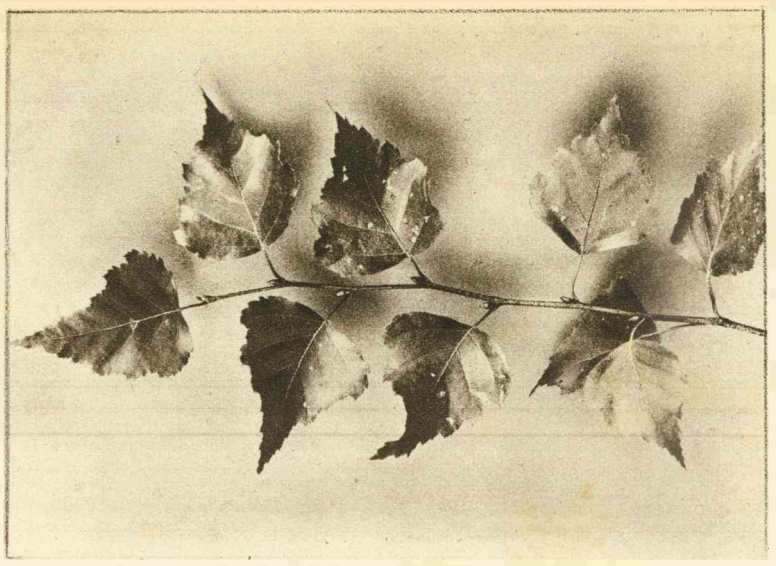

Bladerentakje van den Zachten Berk.

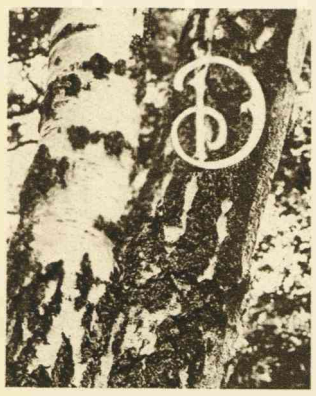
Onze inlandsche Boomen

De Ruwe Berk of Witte Berk

(Betula verrucosa)
(Betula alba)

Bladerentakje van den Ruwen Berk.

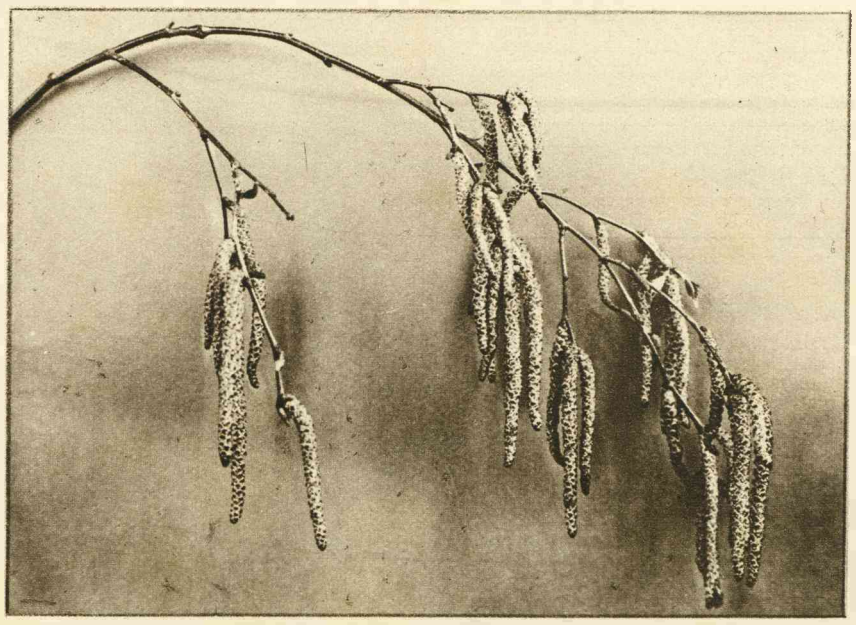
Een stukje van den stam van den Ruwen Berk.

De Ruwe of Witte Berk mag met het volste recht een sieraad onzer bosschen genoemd worden. Een groot berkenbosch treft men echter maar zelden in ons land aan. Een der fraaiste berkenbosschen dat echter ook nog slechts klein genoemd mag worden, is wel een met berken beplant gedeelte van het zoogenaamde Willem-Anne-bosch op het Landgoed „De Poll" te Voorst, waarvan wij op een onzer afbeeldingen een klein gedeelte kunnen aanschouwen. Ook berkenlanen komen lang niet overal in ons land voor, maar waar men die aantreft, vormen ze steeds een groote aantrekkelijkheid voor de geheele streek. In den regel vindt men den berk wel het meest in gemengde bosschen, waar hij een plaatsje inneemt tusschen beuken, dennen en sparren. Juist daar in het donkere sparrenbosch komt hij door het contrast in kleur wel het mooist uit. Niet minder opvallend is zijn verschijning in een éénvormig dennenbosch, waar hij dit als het ware met een lichten zoom omgeeft. Bijzonder eigenaardig kan een berkenbosch ons aandoen in den nacht bij maneschijn, wanneer het maanlicht er doorheen valt en het er schittert en glinstert als in een tooverpaleis. Maar berken worden ook gaarne geplaatst in tuinen en parken, waarin ze door hun stam en hun bladeren een lust voor de oogen zijn.

Aan den grond waarin de berk zal groeien, stelt hij al zeer weinig eischen. Die grond is dikwijls zoo arm en droog, dat men er zich meermalen over verwonderen moet, dat zoo'n flinke, stevige boom daarin groeien wil. In soberheid en bescheidenheid overtreft hij de meeste zijner woudgenooten. Alleen de gewone den mag in dit opzicht met hem worden gelijkgesteld. Berken en dennen nemen elken grond voor lief, al is deze ook nog zoo arm. Het behoort werkelijk tot de zeldzaamheden, wanneer ze er niet in willen groeien. De eigenschap van hun wortels, om zich in den grond vlak te verspreiden, ja gedeeltelijk zelfs uit den grond tevoorschijn te komen, en daardoor in staat te zijn dauw- en regendruppels te kunnen opzuigen, maakt ons dit zeer begrijpelijk. Ook voor beschutting van andere plantsoenen is de berk bij uitstek geschikt, omdat hij spoedig opschiet en zelf elke beschutting ontberen kan. Ook tegen een ruw klimaat is de berk zeer goed bestand tengevolge van z'n groot hargehalte. Alhoewel hij een kind is der gematigde luchtstreken, wordt hij toch nog noordelijker dan iedere andere boom aangetroffen.

Waar alle andere loofboomen een armoedig bestaan lijden bereikt de berk nog eene flinke hoogte en sterkte. Waar de den het reeds opgeeft, daar is de berk nog te vinden, al is het dan ook in gebrekkigen toestand, b.v. in de buurt van de Noordpool. In Noord-Rusland en in Scandinavië worden echter nog aanzienlijke, hier en daar zelfs uitgestrekte berkenbosschen aangetroffen. Geen wonder dan ook, dat de berk zeer nauw verbonden is met het leven der Noordsche volkeren en de Nationaal-boom van Finnen, Litauers en Polen geworden is.

De vruchten van den berk zijn kleine, van twee langwerpig-ronde vleugels voorziene nootjes, die langen tijd aaneen door houtig wordende dekschubben bedekt blijven en in haar geheel een op dennekegels gelijkende vrucht vormen. De wind pakt deze vederlichte nootjes bij de vleugels en zorgt er voor, dat ze, voor zoover ze onderweg niet door verschillende vogels, vooral door sijsjes en putters worden opgegeten, overal wijd en zijd worden verspreid. Vandaar dat we niet zelden berken aantreffen op plaatsen waar geen menschenhand ze gezaaid of geplant heeft. Ja, we zouden ze zeker nog veel meer tegenkomen, wanneer niet door droogte en onkruid talrijke plantjes ten gronde werden gericht.

Katjesdragende Berketak.

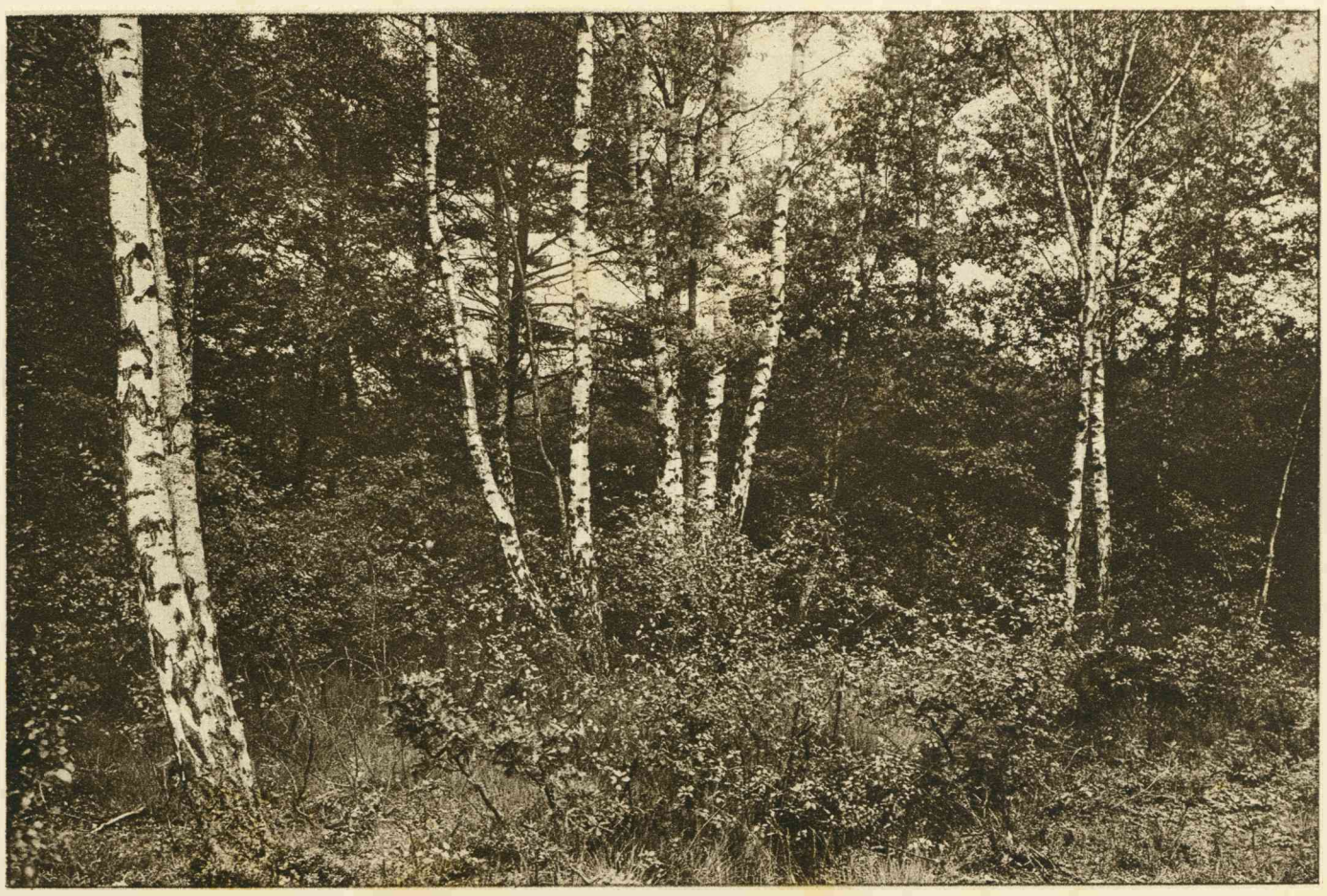
Niet alleen echter valt de berk op door de eigenaardigheid van z'n standplaats, maar ook en nog meer door de fraaiheid van z'n stam. Deze kan bij een ouderdom van 150 jaren en een hoogte van 25 meter een dikte van 50 cm. bereiken. Kaarsrechte berkestammen worden maar zelden aangetroffen. De meeste neigen en buigen zich op sierlijke wijze. Terwijl de eik onwankelbaar vast staat, schudt de berk reeds bij een matigen wind heen en weer. De oorzaak van z'n wisselende stamrichting is de behoefte aan licht. Ja, het ééne jaar komt de jonge scheut, die voor de voortzetting van den stam moet zorgen aan deze, in het andere jaar aan gene zijde uit de kroon te voorschijn. Het vaste en taaie hout van den berk wordt door wagenmakers, draaiers en meubelmakers gaarne gebruikt en verwerkt. Het is bijzonder geschikt voor het maken van bakken, troggen, lepels, dissels, velgen en geweerladen en ook wel voor klompen. Ook tafels en stoelen worden veel van berkenhout gemaakt.

In ons land wordt het, nog voorzien van den fraaien bast, vooral ook gebruikt voor de vervaardiging van voederhuisjes voor vogels en voor rustieke meubeltjes en bloementafels. Ook garenklosjes worden veel van berkenhout gemaakt. Jonge slanke berkestammetjes moeten goede hoepels opleveren. Als brandhout produceert berkenhout een vrij groote hitte omdat het brandt met een sterke en groote vlam. Voor bouwhout deugt het niet, daar het al te spoedig door champignons wordt aangetast en verteerd.

In Duitschland wordt in het voorjaar menige berkestam aangeboord, waardoor een suikerhoudend, zoet-smakend vocht naar buiten vloeit, het berkensap, dat daar veel gedronken wordt als voorjaarskuur en door gisting overgaat in den zoogenaamden berkenwijn. In ons land hoort men daar echter weinig of niet van. Wanneer die sapstrooming te lang zou aanhouden of wanneer de gemaakte wonde niet behoorlijk zou worden verbonden, zou de boom er door lijden en misschien wel doodgaan. Daarom wordt dat aanboren van berken dan ook op vele plaatsen meestal verboden.

Komen er aan den benedenstam maar zelden zijtakken voor, naar boven toe verspreiden deze zich hoe langer hoe meer. De grootste van hen streven schuin de hoogte in, terwijl de kleinere takjes laag naar beneden hangen en zich vertakken tot een groote menigte dunnere takjes, die door den wind heen en weer worden geschud. Deze dunnere takjes worden gebruikt voor het maken van bezems en bij uitzondering ook wel bij het vlecht- en mandenmakerswerk. De bast dezer jonge takken is bruin en bedekt met kleine, op wratjes gelijkende puistjes, die een welriekend washars afscheiden.

De onder aan den boom meestal vol scheuren en bersten zittende, boven echter gladde uit opperhuid kurk- en bastlaag bestaande schors, is daarentegen wit gekleurd. Ieder jaar wordt onder de oude een nieuwe schorslaag gevormd, waardoor de oude naar

In het Berkenbosch. — Ruwe Berken in het Willem-Anne-bosch onder Voorst.